

procés semblant de la idea de 'branca rude, no bastada' a 'sustentador, apuntador' un altre grup de formes dialectals provinent d'ACRUM 'agre':⁴ roerg. *agre* = *polús* «levier de bois pour remuer des fardeaux», prov. *eigrejà* «soulever» (*Calendau* II, 44.7), reto-rom. *agra* (sbselv.), *egra* f. (b-eng.), 'alçaprem', 'punta!' (que Schorta, *Di. R. Grischun*, localitza en tot el territori alpí a l'E. i l'O. del St. Gotard, i en país d'Oc); M-L. l'assenyala, ultra Provença (*agre, aigre*), a Lió, el Forés, Giudicaria, i el verb *agrar* «wegbringen» al Trentí; altrament em sembla que ja tenim això en l'«*agrantes: luctantes*» d'una antiga glossa isidoriana (Sofer, *Lat. u. Rom. aus Isidorus*, 1930, 166-7).

Amb una altra acc. especial d'interès (i conforme amb aquella predilecció de Verdaguer) tenim la substantivació *l'aspre (aspra) els aspres* 'part seca i més o menys escabrosa en un terme municipal, en una rodalia o comarca', que en el Vallès trobem ja en el S. XI:⁵ «in --- Matadepera: afrontat ipsa omnia prenotata, de oriente, in arena, de meridie in campo que fuit de Omeredo, in ipsa aspra, de occiduo in ipsa aspera ---» (*aspra* de nou així a Matadepera, l'any 1031: *BABL* VII, 399, 486), *aspres* en un doc. del Barcelonès del S. XIV (*BABL* XI, 313). Avui és ben sabut que no és viu en el català central, i que en canvi ha quedat vigorosament estereotipat a la toponímia rossellonesa, sobretot *Els Aspres*, com a nom de la comarca intermèdia entre el Vallespir, el Rosselló i el Conflent (des de *Banyuls dels Aspres* fins als primers contraforts canigonencs i des de cap a Tuïr fins a no lluny d'Arles).

En terres rosselloneses ha tingut altres usos més amples: «lo Reverend Pare fra A. C., President del Monestir de Corbiac --- dona les terres del regatiu, a miges, a Climens Deviu, y les dels *aspres* al ters», document de 1587, de Mosset (al N. de Prada, *BuSo.-AgrPyrOr.* x, 136), on per tant quasi és idèntica a 'el secà'; en general *l'aspre* s'oposa a *la salanca*, en particular dins les parts vinyateres (St. Andreu de Sureda, Bompàs, 1960), però també ho prenen com a sinònim de 'terres garriguenques, rocoses' (Brazés, *L'Ocell i les Cireres*, 74, 75), i sovint usen *un aspre* per una partida poc extensa del dit caràcter («*Els Pedreguets és un aspre* que hi ha en el Mas d'en Garriga»); a St. Cebríem en diuen *un aspre* per «un lloc alt, més quitllat, és terra roja i hi ha rec: són totes aquestes 'montinyes' cap al Canigó», i en aquest terme sol n'anotava 4 (*l'Aspre Gros, l'Aspre de la Morera, de la ---*), i m'explicaven «El Còrrec d'en Llauseta ve d'aquestos *aspres* de la Carrera» (1960). Continua encara —no tan productiu— ençà de l'Albera: a Vilanova de la Muga *l'Aspre*, oposat a la resta del terme, són terres de pastura, sense conreu (*I. G. C.*, 69 47 × 42° 18); a Verges una terra erma o poc fèrtil, *El Pedreguet*, és un *áspræ* (1958).

Més enllà de l'Ebre, després d'una grossa solució de continuïtat, reprèn cap a Morvedre i sobretot enllà del Xúquer: quasi tot el terme d'Algímia de la Baronia és secà, però més que enlloc, a la part de ponent,

i allò és *l'Aspre* (una partideta duu en particular aquest nom, però també la resta). És sobretot famós i grandios *l'Aspre de Bèrnia*, a la gran serra d'aquest nom, a Benissa; *l'Aspre del Calvo* a Sagra; a la Vall d'Ebo he baixat pels *Aspres de l'Asparrançó*⁶ des del Pla de Molló al Barranc de l'Infern; i a Salem per *Ez Aspres de la Canal* (a entendre més aviat com *Les Aspres ---*).

DERIV.: *Aspredat, -etat* [1413, 1406]; *aspresa* [S. XIII; l'usava Verdaguer en l'escalaborn de *l'Atl.* de 1867: «en *l'espresa* cercaven amagatalls», I, 45b, però ho tragué en les versions posteriors]; *aspror* [1403, i avui predominant, fins a Eiv., PzCabrero]; *asprura*, i *asprositat* amb *asprós*. *Asprella* [1798, Cavanilles, *Observ.* II, 323; a l'Albufera, semblant a una alga: entre el canyar i *l'asprèla* es van formant moltes illetes, Sueca: *l'asprèla* es cria a l'hivern en els arrossars, Gandia, 1962; totes dues pron. al Palmar com una «brossa» que es fa a l'Albufera i en les mates s'hi dissimulen els caçadors]; *asprilla; asprellina* (Ant. Costa, *Flora d. C.*). Aplicat com a adjectiu a una perera: *peraria asprela* en doc. en b. ll. barceloní de 1052 (Bast.-Bass., 162).

+*Aspre* de la ballesta, com *arbrer*, derivat del subst. *aspre* (supra) [1367 «balesta de corn ab *l'aspre* trenquat; un altre balesta de corn menys *d'asprer*», Segura, Sta. Coloma de Q., *Jocs Florals* de 1885, p. 1205; «balesta de corn menys *d'asprer*» pel mateix temps, Aguiló, *BABL* I, 255, i en un altre doc. de la p. 254; 1803, Belv.], mentre que en altres casos es tracta d'un aspre o pal de la mena estudiada supra: «naguna persona no trasque serments o samantells, ne *asprés*, ne palitxons, de possession d'altre», doc. de St. Celoni de 1370, que no deu estar mal accentuat, car el sentit d'aquest derivat en el Lavedà és precisament el descrit supra: «*aspré* n.: perche garnie de branches ou de chevilles, auxquelles on suspend une modeste vaisselle pastorale» (E. Cordié, *Études sur le Dial. du Lav.*, p. 33).

Aspriu [escr. Renaix.];⁷ *llet aspriva* maestr. (Ga. Girona, *Seidia*, 8; *blat, arròs espriu*, Voc. Maestr.), tort. («tortosinisme pur, ranci, *aspriu*: tot per la nostra terra», Vergés Paulí, *Espurnes* v, 130; Moreira, *Folkl.*, 7, 38, 139); també mall. [1840, *DFig.*], men. (Camps Merc., *Folkl. Men.* II, 111), eiv. (Villangómez, *Ll. d'Eiv.*, 185; dels quals donaré les cites a propòsit d'*empassolar i forfol*), i cerdà *cereals asprius* sentit a Osseja (1959), 'blat de tardor' al Capcir, Fontpedrosa, Bolquera i Eina;⁸ belles cites de clàssics mallorquins en *AlcM (asp- i esp-; però «ASPRIVU, derivat de ASPERU 'aspre', mat. sign.» no és «llatí» sinó un infundat barbarisme*); d'on el cognom *Espriu; asprivesa, aspriyor, asprivol*. Sota expressions reserves apunto la possibilitat que sigui derivat d'*aspre* un antic mot rossellonès +*esprarró* 'mena de fibra vegetal per a cordes i sogues' (< dissimilació d'**asprarró*? < **ASPERIONE*??): «II sogues d'*espraronn*», a. 1318, «una corriola grossa ab cordes d'*esprarró*» i altres 9 testimonis fins a 1433, *InvLC*, s. v. *esp-* (i encara tres de 1334-1384, s. v. *soga*) (escrit *aspraron*, 1383, 1386).